

โวหาร

ความหมาย : ชั้นเชิงหรือสำนวนแต่งหนังสือหรือพูด ถ้อยคำที่เล่นเป็นสำบัดสำนวน ในที่นี้จะศึกษาในความหมายแรกเท่านั้น

ประเภทของโวกหาร

1. บรรยายโวกหาร
 2. พรรณนาโวกหาร
 3. เทศนาโวกหาร
 4. อุปมาโวกหาร
 5. สาธกโวกหาร
-

บรรยายโวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความแบบเล่าเรื่อง อธิบายเรื่องราวตามที่ได้พบเห็น อาจมีการแสดงความรู้ ความพอใจของผู้ส่งสารแทรกไว้ด้วย
2. เป็นโวหารหลักใช้มากในการเขียนทั่วไปทั้งบันเทิงคดี สารคดี การพูด การเขียนในชีวิตประจำวัน
3. มุ่งให้เรื่องราวหรือเหตุการณ์มากกว่าความรู้ลึกและอารมณ์

ลักษณะการเขียนบรรยาย

- การบรรยายบุคคล : บอกเพศ วัย รูปร่างลักษณะที่เด่น
- การบรรยายสถานที่ : ชื่อ สถานที่ตั้ง ลักษณะพิเศษ ลักษณะย่อยที่สำคัญ บรรยายเวลา บรรยากาศในขณะที่กล่าวถึง
- การบรรยายสิ่งของ : ชื่อ ลักษณะเด่น ลักษณะย่อย ประโยชน์ ใ้สอย บอกว่าสิ่งนั้นอยู่ที่ไหน อยู่ในลักษณะใด

ตัวอย่างบรรยายโหวหาร

...สิ่งที่เรียกว่าบายศรีนั้น มีอยู่ 2 ชนิด คือบายศรีใหญ่ชนิดหนึ่ง และบายศรีปากชามอีกชนิดหนึ่ง บายศรีใหญ่นั้นมีไม้ตั้งเป็นแกนกลาง แล้วเอาใบตองเย็บกระทงอย่างสวยงามเรียงกับแกนกลางนั้นเป็นลำดับขึ้นไป 7 ชั้น ชั้นยอดหรือชั้นที่ 7 นั้น มีโถซึ่งเป็นโถเคลือบแบบที่เรียกกันว่า ลายน้ำทอง ใส่ข้าวตังไว้ด้วย ในกระทงแต่ละชั้นก็มีของกินใส่ไว้สิ่งละอันพรอดละน้อย เช่น กกล้วย อ้อย และขนมมมเนยต่างๆ สิ่งที่ต้องประกอบบายศรีก็คือ มะพร้าวอ่อนอีก 1 ลูก

พรรณนาโวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เรียบเรียงขึ้นตามความรู้สึกของผู้ส่งสาร
2. เลือกสรรถ้อยคำประณีต ความหมายชัดเจนและกระทบอารมณ์ มีการใช้สำนวนความเปรียบเพื่อให้เกิดภาพพจน์
3. ผู้รับสารต้องเกิดจินตภาพ (Image) เสมือนตนเองได้ไปอยู่ในสถานที่นั้น

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร

...จากสถานีคอนเมือง เข้าม้าเหล็กลายครามทะยานหนีความ
อึกทึกของเมืองใหญ่ ผ่านความเขียวขจีเท่าที่ยังเหลือของทุ่ง
รังสิต ทิวทัศน์สองข้างทางดูสบายตาขึ้น แต่อุณหภูมิภายในห้อง
เครื่องยังร้อนระอุเหมือนเดิม ดีที่ยังมีลมพัดพอไม่ให้อึดอัด แต่ถ้า
จะให้นั่งอยู่ตลอดสองชั่วโมงจากกรุงเทพฯ ถึงอยุธยาก็คงไม่ไหว
แน่

เทศนาโวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เน้นการใช้กระบวนการเหตุผลหรือหลักฐานเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจชัดเจนขึ้น เห็นจริง และ เชื่อถือตาม
 2. ข้อความที่พบเทศนาโวหารอาจเป็นปัญหา ความเห็น วิชา ความรู้ สิ่งที่ควรประพฤติ คำสั่งสอนต่างๆ
-

ตัวอย่างเทศนาโวหาร

...คนทุกคนในโลกต้องทำงาน ผู้ใดไม่ทำงานผู้นั้น ไม่มีสิทธิที่จะเป็นมนุษย์อยู่ในโลก แม้ผู้ที่มั่งมีศรีสุขหากจะไม่ทำอะไรก็มีกินมีอยู่ที่ดี การทำงานย่อมเป็นเครื่องแสดงศีลธรรมและสภาพของมนุษย์อันดี สิ่งที่เรากินเข้าไปวันหนึ่งๆ เป็นความหมดเปลืองโลก ในชีวิตของมนุษย์คนหนึ่งๆ ตามปกติ อายุยืนยาวประมาณ 60 ปี ย่อมทำความหมดเปลืองให้แก่โลก คิดเป็นราคาเงินไม่น้อย สิ่งที่มีมนุษย์เอามาใช้กินได้ ไม่ใช่ของสำเร็จจากต้นกัลปพฤกษ์ แต่เป็นสิ่งซึ่งมนุษย์ประกอบทำ ถ้าคนไหนไม่ทำอีกคนต้องทำแทน คนไม่ทำงานคนหนึ่งเป็นผู้เอาเปรียบแก่เพื่อนมนุษย์ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ใดไม่ทำงานผู้นั้นไม่ควรจะมีสิทธิที่จะเป็นมนุษย์อยู่ในโลก

อุปมาโวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เรียงเรียงขึ้นเมื่อใช้เปรียบเทียบข้อความหรือเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้น
2. การเปรียบเทียบที่ดีจะต้องเหมาะสม และเข้าใจง่าย
3. เป็นโวหารที่มักใช้ประกอบกับโวหารอื่นๆ คือ บรรยาย-โวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร

อุปมาโวหาร

โลกนี้เป็นโรงละครและท่านเป็นผู้เล่น จงออกฉากด้วย ความกล้า การประหม่าและลั้งเลจะไม่ทำให้ท่านแสดงบทบาทได้ ถูกเลย จงหมายเป็นตัวเอกเสมอ ถ้าท่านจะ ทำผิดก็ขอให้ ผิดด้วยความกล้าเถิด

อุปมาโวหาร

...ใช่เพียงเพราะส้มใช้เวลาตั้งท้อง นับแต่วันที่ผลิดอกจนถึงวันที่
เก็บผลได้ กินเวลาราวเก้าเดือนเหมือนกับคน แต่ส้มยังมีความ
ละเอียดอ่อนกับน้ำ ดิน อากาศ รวมไปถึงแมลง จึงต้องทะนุ
ถนอมดูแลเดียวกับทารก ถึงขั้นต้องคำนวณว่าต้นส้มอายุหนึ่งขวบ
ปี ปลุกบนสภาพดินทรายต้องให้น้ำกี่ลิตรต่อวัน ครั้นย่างเข้า
ขวบปีที่ 4 ซึ่งเริ่มเก็บเกี่ยวผลได้ จะต้องเพิ่มปริมาณน้ำเป็นกี่ลิตร
ต่อวัน รากจึงไม่เน่า ลำต้นจึงไม่โทรม น้ำส้มจึงจะหอมหวาน

สารกโหวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เรียบเรียงขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้รับสาร
เข้าใจเนื้อเรื่องที่กำลังกล่าวชัดเจนขึ้น
2. เรื่องราวที่ยกมาเป็นตัวอย่างอาจเป็นเรื่องราวในประวัติศาสตร์
เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ข่าวนิทาน เป็นต้น
3. เป็นโวหารประกอบโวหารอื่นๆ คือ บรรยายโวหาร พรรณนา
โวหาร และเทศนาโวหาร

สาธกโวหาร

ในชีวิตคนไทยทั่วไป การดำรงชีพอาศัยประเพณีและการประองคองกันในกลุ่มญาติมิตร บทบาทของหญิงกับชายจึงไม่แตกต่างกัน ในการประกอบอาชีพหรือในการแสดงฝีมือในด้านใดแม้ในการทหารหญิงไทยก็แสดงความสามารถดั่งปรากฏในประวัติศาสตร์ เช่น พระศรีสุริโยทัยเสด็จออกไปรบพม่าด้วยกันกับพระสวามี ท้าวสุรนารีในรัชกาลที่ 3 และท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทรในต้นสมัยรัตนโกสินทร์ก็สามารถขับไล่พม่าเข้าศึกมิให้ตีเมืองกลางได้ ซึ่งก็ได้รับความยกย่องตลอดมา

ภาพพจน์ (Figures of Speech)

หมายถึง การสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้น โดยอาศัย
ถ้อยคำสำนวน ภาพที่เกิดขึ้นเป็นภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้ง
อันเป็นผลของการใช้คำอย่างมีศิลปะ

อุปมา (Simile)

ตัวอย่าง

นางนวลจับนวลนอน
เหมือนพื้แนบนวลสมรจินตะหรา
จากพรากใจจ้านรรจา
เหมือนจากนางสกาวาระตี
แขกเต้าจับเต้าร้างร้อง
เหมือนร้างน้องมาหยารัศมิ
นกแก้วจับแก้วพาที
เหมือนแก้วพื้ทั้งสามสั่งความมา

("อิเหนา" รัชกาลที่ ๒)

อุปมา

- เจ้างาม โอบยลฐ์ดั่งใบไม้อ่อน งามกรดั่งกลายเลขา
งามรูปเลอสรรรขวัณฟู้า งามยิ่งบุปผาเบ่งบานฯ

(ศกุนตลา : ๕.๖)

- สายธาราคั่งนาฬิกาแก้ว แว่วแว่วจ้อกจ้อกเซาะซอกหิน

- ห้องของเขาตกแต่งสวยงามราวกับวิมาน

อุปลักษณ์ (Metaphor)

- ชีวิตเป็นกีฬา เกิดมาเพื่อแข่งขัน
- น้ำค้างหยดลงผะๆ เป็นหยาดน้ำตาแห่งสวรรค์
- นักวิ่งลมกรดเดินมาโน่นแล้ว
- บ้านริมคอย ทะเลหมอกอยู่ใกล้แค่เอื้อม

บุคลิกพื้นฐาน (Personification)

ทะเลไม่เคยหลับใหล ใครตอบได้ไหมไหนจึงตื่น
บางครั้งยังสะอื้น ทะเลมันตื่นอยู่ร่ำไป

ดอกทานตะวันทุกดอกเชิดหน้ารับแสงตะวันอย่างเย่อหยิ่ง

เฟอร์นิเจอร์สำนักงานนี้ไม่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ

ศัพท์พจน์ (Onomatopoeia)

กรีนกรีนใช้ฟ้าร้อง

เรียมครวญ

หึ่งหึ่งใช้ลมหวน

พื้ให้

ฝนตกใช้ฝนवल

พื้ทอด ใจนา

ร้อนใช้ร้อนไฟไหม้

พื้ร้อนรณกาม

อริพจน์ (Hyperbole)

ก็อยกุงปรุงประทีน
รสทิพย์หีบมาโปรย

วางถึงถิ่นคั่นแคโดย
ถาจักเทียบเปรียบมือนาง
(กาพย์เห่เรือฯ : ร.๒)

สัญลักษณ์

อันมือโกวเปลไซร์แต่โรมา คือหัตถาครองพิภพจบสากล

ผ้าขาว

หงส์

กา

แบบฝึกหัด

- ให้นักศึกษาตอบว่าข้อความต่อไปนี้เป็น โวหารชนิดใด
-

กรวดน้ำเสร็จ อุทิศส่วนกุศลให้ใครต่อใคร แล้วยายก็ล้างขัน

อีสัมเช่าหลานสาววัยสิบแปดของยายเดินมาเมียงๆอยู่ ท่ามันจะกลัวยาย เป็นลมจมน้ำตาย มันเคยบอกยายบ่อยๆว่าให้ล้างขันกรวดน้ำบนบ้านก็ได้ ทำไมจะต้องลงมาตื่นท่าทุกวัน ยายว่าท่ามันไกลแค่นี้ ทำไมจะต้องไปใช้น้ำในตุ่มให้เปลือง ยิ่งตอนนี้ น้ำหลากปริ่มฝั่ง ไม่ต้องลงกระไดยิ่งสบาย

ยายไม่กลัวอย่างที่อีสัมเช่ามันกลัว ยายไม่กลัวเป็นลมจมน้ำตาย แม้จะเป็นเวลาที่แม่น้ำหลากกล้า ยายสนิทกันกับแม่น้ำสายนี้ ยายเกิดจากแม่น้ำสายนี้

(วาณิช จรุงกิจอนันต์, เพลงใบไม้, หน้า ๑๕-๑๖)

มังคุดเป็นชื่อเรือพายชนิดหนึ่ง que แสดงถึงความมีหน้ามีตาของผู้ใช้ เพราะ เป็นเรือที่แข็งแรงมีกระดูก ฐใหญ่เป็นพิเศษ และเป็นเรือยาวแบบเรือกัญญาของ ผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ หัวและท้ายของเรือมังคุดนั้นงอนขึ้นเช่นเดียวกับหัวและ ท้ายของเรือ โขมคยาต่างตรงกันตรง โขนหรือหัวของเรือมังคุดนั้นเป็นสามเส้า

ในสมัยโบราณการไปไหนมาไหนที่สะดวกที่สุดมีแต่ทางเรือ เจ้าของ เรือจึงเอาใจใส่ดูแลตกแต่งเป็นพิเศษ เช่น แกะสลักหัวเรือท้ายเรือเป็นหัวและหาง ของสัตว์ต่างๆ

ระเบียงด้านหลังนั้นทำเป็นเฉลียงลอย ปกคลุมด้วยเถาองุ่นหนาที่บยขึ้น
ออกไปเหนือสวนญี่ปุ่น ซึ่งจัดไว้อย่างประณีต ทางเดินซึ่งปูด้วยหินกลมๆ ห่างๆ
กัน มีหญ้าขึ้นเขียวชอุ่ม ทอดกววนไปจนจรดธารน้ำจำลอง ซึ่งจัดเป็นเกาะแก่ง
คดเคี้ยว ริมน้ำปลูกต้นหลิวใหญ่ทอดกิ่งก้านสาขาลู่ลมอยู่เหนือพุทธรักษาสี
เหลืองแดงออกดอกสะพรั่งบนก้อนหินกลางริมธารตั้งตะเกียงหินสีขาวโพลน
เด่นตระหง่านซิดกำแพงบ้านเป็นพงอ้อหนาที่บดอกไสว

(โรสลาเลน, เมา, หน้า ๑๗๐)

หญิงสาวผู้กระโดดลงมาเป็นอย่างดีแล้วผู้นั้น ดูเฟินๆ เกือบจะเหมือนหนุ่มน้อยสักคนหนึ่งมากกว่าหญิงในวัยสาวสะพรั่ง เพราะความสูงของรูปร่าง ช่วงขายาวและเพรียวคล้ายสาวตะวันตก บวกกับยีนส์สีน้ำเงินซึ่งหล่อนสวมใส่ทะมัดทะแมง และเชิ้ตแขนยาวพับต่ำกว่าศอก ตัวหลวมโคร่งซ้อนทรวดทรงไว้มัดชิด

นอกจากนี้บนศีรษะยังมีหมวกปีกแคบใบเก่าๆ สวมครอบเอาไว้จนไม่เห็นเส้นผม ส่วนดวงหน้าบังไว้ด้วยแว่นตากันแดดอันโต

จะมีก็แต่ผิวพรรณละเอียด จมูกเรียวรับกับริมฝีปากทอคมุมหยักเหมือนคันศร กับน้ำเสียงใสกังวานที่บอกเพศอันแท้จริงของหล่อน

ความรู้สึกต่างๆที่สูมอยู่ในหัวใจของพลอยนั้นเปรียบเหมือนดินระเบิดอย่างรุนแรง ทรายใดที่ยังไม่มีชนวนมาจุด พลอยเองก็รู้สึกตัวว่า ความรู้สึก โทมัส ความผิดพลาด ผิดหวังทั้งหมดที่อยู่ในตัวนั้นมีมากเพียงใด พอช้อยก้มลงมาราบก็เหมือนกับใครเอาไฟมาจ่อเข้าที่ดินระเบิด ความรู้สึกทั้งปวงที่อันไว นั้นพลุ่งขึ้นสุดขีด พลอยตัวสั่นระริกเหมือนกับถูกทุบ หู ตา ปาก จมูก ในลำคอ และปลายนิ้วมือนิ้วเท้าเหมือนกับถูกไฟ น้ำตาร้อนๆทะลักออกมาจากเบ้าตาทั้งสองข้าง พลอยประคองตัวช้อยเข้าไปแล้วชบหน้าลงร้องไห้กับบ่าข้างหนึ่งของช้อย เหมือนกับหัวใจจะขาด ร้องไห้อย่างไม่เคยร้องไห้มาแต่ก่อน

(คึกฤทธิ์ ปราโมช, สี่แผ่นดิน เล่ม๑, หน้า ๒๘๕)

ดอกจันทน์กะพ้อร่วงพรุแต่มีได้หล่นลงสู่พื้นดินที่เดียว
เกสรเล็กๆแดงเรื่อแกมเหลืองลอยว่อนกระจัดพรัดพรายอยู่ใน
อากาศที่โปร่งสะอาดหน้อยหนึ่ง เหมือนลวดลายของตาข่ายที่คลุม
ไทรพระ กลีบและเกสรอาจจะตกลงถูกเหยียบเป็นผุยผงไป โดย
ผู้คนที่เข้ามาพลุกพล่านอยู่ในบ้านวันนั้น แต่ไม่มีใครเลยจะ
สามารถเป็นมารที่ทำความชอกช้ำให้แก่กลิ่นหอมหวานใจของมันได้

(แม่อนงค์, แผ่นดินของเรา)